Europaparlamentet
2024-2029

ANTAGNA TEXTER

P10_TA(2026)0006

Reformen av den europeiska valakten – hinder för ratificering och genomförande i medlemsstaterna

Europaparlamentets resolution av den 20 januari 2026 om reformen av den europeiska valakten – hinder för ratificering och genomförande i medlemsstaterna (2025/2028(INI))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

– med beaktande av fördragen, särskilt artiklarna 9, 10, 14 och 17.7 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) och artiklarna 22, 223.1 och 225 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget),

– med beaktande av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet[1] (den europeiska valakten), som utgör en bilaga till rådets beslut av den 20 september 1976[2], i dess ändrade lydelse,

– med beaktande av ramavtalet av den 20 oktober 2010 om förbindelserna mellan Europaparlamentet och Europeiska kommissionen[3],

– med beaktande av sin resolution av den 11 november 2015 om reformen av vallagen i Europeiska unionen[4],

– med beaktande av sin ståndpunkt av den 3 maj 2022 om förslaget till rådets förordning om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet och om upphävande av rådets beslut (76/787/EKSG, EEG, Euratom) och den akt om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet som utgör en bilaga till det

---

1 EGT L 278, 8.10.1976, s. 5., ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/1976/787(2)/oj.
2 76/787/EKSG, EEG, Euratom: Beslut av företrädarna för medlemsstaternas regeringar församlade i rådet om akten om allmänna direkta val av företrädare i Europaparlamentet (EGT L 278, 8.10.1976, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/1976/787(1)/oj).
3 EUT L 304, 20.11.2010, s. 47., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2010/1120/oj.
4 EUT C 366, 27.10.2017, s. 7.

beslutet (2020/2220(INL) – 2022/0902(APP))[5],

– med beaktande av rådets beslut (EU, Euratom) 2018/994 av den 13 juli 2018 om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet, som utgör en bilaga till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom av den 20 september 1976[6],

– med beaktande av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning,

– med beaktande av artikel 55 i arbetsordningen samt artikel 1.1 e i och bilaga 3 till talmanskonferensens beslut av den 12 december 2002 om förfarandet för beviljande av tillstånd att utarbeta initiativbetänkanden,

– med beaktande av betänkandet från utskottet för konstitutionella frågor (A10-0252/2025), och av följande skäl:

A. Artikel 223 i EUF-fördraget ger parlamentet rätt att initiera reformen av sin egen valordning i syfte att utforma en enhetlig ordning som gäller i hela EU eller en ordning som bygger på principer som är gemensamma för alla medlemsstater, och att ge sitt godkännande i detta sammanhang. EU:s institutioner och medlemsstater är bundna av principen om ömsesidigt lojalt samarbete, som fastställs i artikel 4.3 i EU-fördraget.

B. En enhetlig valordning skulle inte bara säkerställa mer jämlikhet och transparens i valprocessen utan också främja uppkomsten av en europeisk politisk och offentlig sfär, och på så sätt stärka legitimiteten hos EU och dess institutioner.

C. I enlighet med artikel 223.1 i EUF-fördraget måste ikraftträdandet av den ändrade europeiska valakten godkännas av alla medlemsstater i enlighet med deras respektive konstitutionella bestämmelser, och det står varje medlemsstat helt fritt att bestämma när den ska ratificeras.

D. Möjligheten att utveckla en enhetlig valordning på grundval av allmänna direkta val har funnits i fördragen sedan 1957.

E. I den europeiska valakten från 1976 angavs målet att inrätta en sådan enhetlig ordning, och parlamentet fick uttryckligen i uppdrag att göra det som krävdes för detta. Möjligheten att föreskriva ”gemensamma principer” i stället för en harmoniserad ordning infördes först i ett senare skede, som en pragmatisk reaktion på de ständiga svårigheterna med att uppnå enhällighet kring en enhetlig valordning. Detta strategiskifte har lett till att genomförandet av

---

5 EUT C 465, 6.12.2022, s. 171.
6 EUT L 178, 16.7.2018, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2018/994/oj.

valreformer är fortsatt ojämnt, och har därigenom undergrävt den ursprungliga andan i fördragen och den europeiska valakten från 1976 och fördröjt inrättandet av en europeisk ram för val.

F. Reformen av parlamentets valordning bör syfta till att stärka den demokratiska dimensionen av valen till Europaparlamentet och legitimiteten i EU:s beslutsprocess genom att lika deltagande för alla EU:s medborgare säkerställs, så att ramen för val anpassas efter parlamentets roll som medlagstiftare som väljs direkt av EU:s medborgare. En sådan reform bör stärka unionsmedborgarskapet som koncept, förbättra parlamentets funktionssätt och EU:s styrning och stärka principerna om jämlikhet i samband med val, lika möjligheter och inkludering. Den bör öka transparensen, tillgängligheten och ungdomars delaktighet.

G. Någon heltäckande överenskommelse om en helt enhetlig valordning har ännu inte nåtts, och den nuvarande ramen är alltjämt högst fragmenterad. När det gäller vissa aspekter har en gradvis utjämning skett, men de nuvarande nationella reglerna fortsätter att skapa stora skillnader på viktiga områden mellan medlemsstaterna, vilket undergräver jämlikheten i samband med val och försvagar både uppfattningen av ett enda, gemensamt val till Europaparlamentet och medborgarnas förtroende för den europeiska demokratiska processen.

H. Trots flera reformer styrs valen till Europaparlamentet fortfarande mestadels av nationell rätt, och valkampanjerna är fortfarande till stor del nationella och de europeiska politiska partierna kan inte utöva sina konstitutionella mandat tillräckligt och ”bidra till att skapa ett europeiskt politiskt medvetande och till att uttrycka unionsmedborgarnas vilja” i enlighet med artikel 10.4 i EU-fördraget. Omarbetningen av förordningen om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser[7] har gett viss klarhet i detta avseende.

I. En valtröskel för mandatfördelning är den minsta procentandel röster som ett politiskt parti eller en politisk koalition måste säkra för att få ett mandat i den lagstiftande församlingen.

J. I rådets beslut (EU, Euratom) 2018/994[8] fastställs en tröskel på 2–

---

7 Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) nr 1141/2014 av den 22 oktober 2014 om stadgar för och finansiering av europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser (EUT L 317, 4.11.2014, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/1141/oj).

8 Rådets beslut (EU, Euratom) 2018/994 av den 13 juli 2018 om ändring av akten om allmänna direkta val av ledamöter av Europaparlamentet, som utgör en bilaga till rådets beslut 76/787/EKSG, EEG, Euratom av den 20 september 1976 (EUT L 178, 16.7.2018, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2018/994/oj).

5 % för medlemsstater med valkretsar med fler än 35 mandat. Valtrösklarna måste skapa balans mellan styrförmåga och politisk pluralism.

K. Ratificeringen av 2018 års reform har dragits med förseningar, och några medlemsstater hade inte slutfört de nödvändiga ratificeringsförfarandena i tid före valet till Europaparlamentet 2024.

L. Alla EU-medborgare har samma möjlighet att delta i den demokratiska processen, så att en mer inkluderande valprocess garanteras. Endast ett fåtal ledamöter av Europaparlamentet tillhör nationella och etniska minoriteter som är officiellt erkända som minoriteter i deras respektive medlemsstater i enlighet med dessa medlemsstaters konstitutionella eller rättsliga ramar och Europarådets relevanta instrument. I rapporten från Venedigkommissionen och rådet för demokratiska val av den 15 mars 2005 om valregler och aktiva åtgärder för nationella minoritetsgruppers deltagande i beslutsprocessen i Europas länder rekommenderades ett antal åtgärder för att säkerställa rättvis representation för minoritetsgrupper.

M. Reformen av valordningen på grundval av artikel 223.1 i EUF-fördraget måste vara fullt förenlig med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna och de nationella parlamentens befogenheter när det gäller granskning och ratificering.

De viktigaste slutsatserna

1. Europaparlamentet erinrar om att vägen till en europeisering av nationella valregler i samband med val till Europaparlamentet skulle gynnas av ytterligare förstärkning, närmare bestämt när det gäller tillgänglighet för missgynnade grupper, gemensamma tidsfrister för färdigställande av kandidatlistor, förhindrande av dubbel röstning och förstärkt synlighet och roll för de europeiska politiska partierna i valprocesserna. Parlamentet påminner samtidigt om att många befintliga bestämmelser i den nuvarande europeiska valakten har genomförts i alla medlemsstater, nämligen ett proportionellt valsystem, en högsta valtröskel på 5 % och en bestämmelse om att ledamöter inte får inneha mandat i både nationella parlament och Europaparlamentet. Parlamentet anser dock att fullbordandet av ett europeiskt ”demos” är långt borta och att det politiska arbetet måste intensifieras för att EU ska bli mindre byråkratiskt och mer demokratiskt.

2. Europaparlamentet upprepar att valet till Europaparlamentet fortfarande till stor del sker inom nationella rättsliga och institutionella ramar, som kom till i ett skede av den europeiska integrationen som skiljer sig markant från dagsläget. Parlamentet betonar att dessa regler inte längre överensstämmer med Europaparlamentets förstärkta roll och lagstiftningsbefogenheter,

vilket särskilt är fallet sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.

3. Europaparlamentet påminner om att rådets beslut (EU, Euratom) 2018/994 innehåller ett antal bestämmelser som medlemsstaterna antingen är skyldiga eller uppmanas att genomföra. Parlamentet påpekar att frivilliga åtgärder inte har genomförts av vissa medlemsstater och att några obligatoriska åtgärder har genomförts på olika sätt av vissa medlemsstater, till exempel de som handlar om att förhindra dubbel röstning. Parlamentet noterar att de flesta bestämmelser i rådets beslut (EU, Euratom) 2018/994 fortfarande är frivilliga. Parlamentet menar att det begränsade införlivandet av dessa icke-bindande bestämmelser visar på en brist på politisk vilja att komma till rätta med det nationella motståndet och förplikta sig att genomföra en demokratisk process som bättre återspeglar den europeiska dimensionen.

4. Europaparlamentet påminner om att tidsfristen för att färdigställa kandidatlistor före val till Europaparlamentet varierar stort mellan medlemsstaterna, för närvarande från 21 till 90 dagar, vilket innebär att kandidater och väljare runtom i EU har olika mycket tid på sig att driva en kampanj eller fundera över vem de ska rösta på.

5. Europaparlamentet påpekar att skapandet av en europeisk offentlig sfär och en politisk debatt som sträcker sig över nationsgränserna, särskilt i samband med val till Europaparlamentet, är en förutsättning för att EU:s demokrati ska stärkas. Parlamentet understryker att europeiska politiska partier är centrala instrument när det gäller att främja en sådan debatt. Parlamentet anser att namnen på kandidaterna och logotypen för det europeiska politiska parti som ett nationellt parti är knutet till måste finnas på alla valsedlar, och att kandidaterna bör ges lämplig synlighet under kampanjsändningar online, på tv och i radio, på affischer och i annat material som används i samband med kampanjer inför val till Europaparlamentet. Parlamentet ser dessa åtgärder som ett minimikrav för att väljarna ska informeras om den europeiska dimensionen av deras röst och för att de europeiska politiska partierna ska kunna leva upp till sin roll enligt artikel 10.4 i EU-fördraget. Parlamentet menar att åtgärderna skulle göra valen till Europaparlamentet mer transparenta, förhindra förvridning av väljarnas rätt att informeras om alliansavtal mellan politiska partier i samband med val till Europaparlamentet och göra det möjligt för medborgarna att medvetet rösta på ett politiskt parti som tillhör deras föredragna politiska grupp i Europaparlamentet. Parlamentet beklagar djupt att denna åtgärd endast är frivillig enligt rådets beslut (EU, Euratom) 2018/994 och hittills inte har införlivats i någon nationell lagstiftning.

6. Europaparlamentet påminner om behovet av fortsatta framsteg när det gäller att göra valprocessen mer inkluderande för att på så sätt säkerställa att alla medborgare, oavsett omständigheter, har samma

möjlighet att delta i den demokratiska processen. Parlamentet påpekar att vissa medlemsstaters nationella regler inte ger väljare med funktionsnedsättning möjlighet att ändra sin tilldelade vallokal till en som bättre tillgodoser deras behov eller att få tillgång till valinformation i tillgängliga format. Parlamentet betonar att alla hinder för rätten att rösta och ställa upp i val för personer med funktionsnedsättning är oförenliga med de skyldigheter som följer av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och att de bör undanröjas så att tillgänglighet för alla garanteras under hela valprocessen.

7. Europaparlamentet noterar att poströstning och dess kompletterande medel föreskrivs i rådets beslut (EU, Euratom) 2018/994 som en frivillig åtgärd som syftar till att främja tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Parlamentet understryker att detta mål är viktigt men att poströstning också spelar en bredare roll när det gäller att göra valdeltagandet mer flexibelt och inkluderande. Parlamentet betonar att poströstning som ett garanterat alternativ i alla medlemsstater inte bara skulle gagna personer med funktionsnedsättning utan också skulle vara till nytta för medborgare som inte kan rösta personligen på grund av extraordinära omständigheter. Parlamentet bedömer att säkerställande av bredare tillgång till poströstning skulle förbättra valdeltagandet, särskilt bland rörliga EU-medborgare och yngre väljare, och bidra till att öka det totala valdeltagandet.

8. Europaparlamentet påminner om att situationen för EU-medborgare med dubbelt medborgarskap ännu inte har lösts, eftersom de fortfarande kan inkluderas i mer än en medlemsstats röstlängd automatiskt, utan någon möjlighet att avregistrera sig. Parlamentet noterar att en EU-medborgare med dubbelt medborgarskap som automatiskt registreras i mer än en röstlängd, men som endast röstar i en medlemsstat som sig bör, kan anses ha underlåtit att rösta i den andra medlemsstaten och därmed bli föremål för en påföljd.

9. Europaparlamentet välkomnar sitt initiativ att införa fullmaktsröstning vid mammaledighet genom en ändring av den europeiska valakten, som en balanserad och praktisk lösning för att stödja ledamöterna och samtidigt säkerställa kontinuitet i representationen.

10. Europaparlamentet betonar att rådets beslut (EU, Euratom) 2018/994 ännu inte är i kraft eftersom ratificeringen fortfarande pågår i en medlemsstat. Parlamentet noterar att även om Tyskland har ratificerat rådets beslut (EU, Euratom) 2018/994 har den tyska vallagen för val till Europaparlamentet inte ändrats eftersom tröskeln på 2 % inte kan införas i tysk rätt så länge den inte är obligatorisk enligt EU-rätten.

11. Europaparlamentet noterar kommissionens roll som medlare i de institutionella samtalen mellan parlamentet och rådet om det nya förslaget om att reformera den europeiska valakten. Parlamentet anser att det är viktigt att inleda en konstruktiv dialog med rådet för att utvärdera parlamentets förslag från 2022 och göra framsteg. Parlamentet understryker att bristen på framsteg inte beror på tekniska eller rättsliga hinder, utan på en brist på politisk vilja bland medlemsstaterna när det gäller att arbeta med parlamentets förslag. Parlamentet är övertygat om att detta betänkande bör ge nya impulser att utan dröjsmål inleda interinstitutionella förhandlingar om förslaget från 2022, och uppmanar med eftertryck kommande rådsordförandeskap att fullgöra sina skyldigheter enligt principen om ömsesidigt och lojalt samarbete.

Rekommendationer

12. Europaparlamentet anser att transparens i valprocessen och tillgång till tillförlitlig information är avgörande för att man ska kunna öka den europeiska politiska medvetenheten och säkra ett valdeltagande som är tillräckligt högt för att utgöra ett mandat från väljarna. Parlamentet betonar att kandidaterna bör ha samma möjlighet att driva en kampanj och att medborgarna bör informeras i god tid om de kandidater som ställer upp i valen till Europaparlamentet. Parlamentet framhåller därför vikten av att medlemsstaternas tidsfrister för inlämning av kandidatlistor harmoniseras, vilket parlamentet har begärt vid flera tillfällen.

13. Europaparlamentet betonar att det är viktigt att underlätta möjligheten att rösta i val till Europaparlamentet och att garantera att alla som har rätt att rösta kan utöva denna rätt genom poströstning eller med andra kompletterande medel. Parlamentet uppmanar medlemsstaterna att säkerställa lika tillgång till information och till valprocessen för alla medborgare, även för personer med funktionsnedsättning, särskilt när offentliga strukturer inte är helt tillgängliga. Parlamentet uppmanar dessutom medlemsstaterna att garantera personer med funktionsnedsättning rätten att rösta och ställa upp i val genom att fastställa bestämmelser som harmoniserar tillgängligheten till röstningshjälpmedel, vallokaler, valförfaranden och valmaterial för personer med funktionsnedsättning, och som gör det möjligt för dem att rösta självständigt och i hemlighet. Parlamentet noterar att ansvaret för att reglera tillgängligheten fortfarande ligger helt och hållet hos medlemsstaterna, och uppmanar dem att samarbeta med organisationer för personer med funktionsnedsättning för att bedöma och ta itu med de rättsliga och praktiska hindren för dessa personers deltagande i val, både som väljare och som kandidater.

14. Europaparlamentet uppmanar alla medlemsstater att genomföra samtliga frivilliga åtgärder som ingår i rådets beslut (EU, Euratom)

2018/994 och i synnerhet att öka synligheten för valallianser i samband med val till Europaparlamentet, nationella politiska partiers anknytning till europeiska politiska partier, europeiska sammanslutningar av väljare och andra europeiska valenheter, genom mediekampanjer, utdelning av enhetliga valsedlar där europeiska allianser tydligt anges i varje medlemsstat samt angivelser i allt övrigt valmaterial. Parlamentet anser att de nationella partierna och sammanslutningarna av väljare i tillämpliga fall bör ange sin anknytning till europeiska politiska partier eller andra europeiska valenheter under valkampanjen, även på valsedlarna.

15. Europaparlamentet uppmanar alla medlemsstater att vidta konkreta åtgärder för att harmonisera kraven för kandidaturer, för att säkerställa rättvis och lika tillgång till valprocessen för alla politiska aktörer, i överensstämmelse med principen om rättvis konkurrens och demokratisk pluralism.

16. Europaparlamentet understryker att alla medlemsstaters ratificering av rådets beslut (EU, Euratom) 2018/994 fortfarande krävs för att det ska träda i kraft. Parlamentet uppmanar därför den återstående medlemsstaten att inleda ratificeringen.

°

° °

17. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet och kommissionen.